

IDA (2013)

Pawel Pawlikowski

L'Ida és una noia jove que està a punt de fer els vots solemnes en el convent en què viu des que es va quedar òrfena. Però abans d'emetre els vots, la superiora li diu que ha de conèixer l'únic familiar viu que li queda, la seva tia Wanda, una jutgessa comunista que va abandonar la família per fidelitat a la causa de la revolució i que dictava sentències de mort contra els "enemics del poble". Ara malvivia de la prostitució i era addicta a l'alcohol. A desgrat, l'Ida es reuneix amb la seva tia i ambdues inicien un viatge de descobriment de seu passat comú.

L'Ida és jueva, com la seva tia. Quan era petita va ser entregada pels seus pares al capellà del poble, que la va portar a l'orfenat que regentaven les monges, com milers de nenes i nens jueus arreu del continent per escapar de la mort dels nazis. La seva tia reb l'Ida amb fredor, però reconsidera la seva actitud i ambdues inicien la recerca del destí dels seus pares.

Amb actitud persistent, la Wanda aconsegueix trobar la família polonesa que va assassinar els pares de l'Ida. Molts jueus es van refugiar a cases de cristians polonesos a canvi de diner o sense res a canvi, però, quan s'acostava el perill, els polonesos se'n desfeien perquè ajudar un jueu era castigat amb la pena de mort. Aconsegueixen trobar la casa i la família, però per saber on eren enterrats, l'amo de la casa els fa xantatge: exigeix a l'Ida la renúncia al dret de propietat. Les propietats dels jueus van ser venudes als polonesos, o simplement usurpades, a preus molt assequibles, però els van ser retornades acabada la guerra si les reclamaven.

Recuperades les restes mortals, la Wanda i l'Ida les porten a enterrar al cementiri jueu. L'Ida li diu a la seva tia que necessitaran un sacerdot; però la Wanda la corregeix: "deus voler dir un rabí". Aquest episodi de la pel·lícula, aparentment insignificant, em va recordar la situació descrita per Simone Veil - jueva francesa supervivent de l'Holocaust, ministra francesa amb Giscard i Chirac i presidenta del Parlament Europeu - quan va morir el cardenal Lustiger - arquebisbe de París, jueu acollit de nen en una família francesa, la mare del qual havia mort a Auschwitz. El cardenal Lustiger li havia demanat a Simone Veil que, el dia del seu enterrament, a l'atri de la

catedral, recordés la seva condició de jueu. Van fer saber a Simone Veil que no seria oportú fer aquell recordatori. Simone Veil no va saber mai si la prohibició havia vingut de l'Església catòlica o del judaisme més recalitrant que considerava una traïció el canvi de religió.

Després d'haver donat una sepultura digna als membres de la seva família, la vida de la Wanda pren un destí tràgic. La trobada amb l'Ida l'havia obligat a enfrontar-se a l'abandó de la seva família quan era jove i a la mort d'innocents per les sentències criminals que havia dictat quan era jutgessa. No pot suportar el seu sentit de culpabilitat i acaba per suïcidar-se.

L'Ida va tornar al convent amb la intenció de fer els volts solemnes, però després de tot el que havia vist sent que no està preparada. Abandona el convent i decideix emprendre un camí semblant al de la seva tia: comença a beure i a fumar, però no aconsegueix caure en el vici. Coneix un noi i comença una relació amb ell, però no se sent atreta per un possible matrimoni i uns futurs fills que podrien venir. Decideix finalment tornar al convent, ara sí, de manera definitiva.

Ida és una excel·lent autocrítica del director Pawel Pawlikowski sobre el col·laboracionisme polonès en l'època nazi i sobre l'absoluta submissió al poder en l'època comunista.

JOSEP HEREU